

ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ...

“Παναγία αν ακούσεις, μη ρωτάς αν είναι Αγία”

Η Παναγία, η οποία συχνά αναφέρεται με το πραγματικό της όνομα Μαρία (Αραμαϊκά, Εβραϊκά: Ξψιν, Μαριάμ) αλλά και ως Παρθένο Μαρία και Θεοτόκος, ήταν Εβραία από τη Ναζαρέτ της Γαλιλαίας, η οποία σύμφωνα με την Καινή Διαθήκη ήταν η μητέρα του Ιησού Χριστού. Οι Μουσουλμάνοι αναφέρονται στο πρόσωπό της επίσης αποκαλώντας την Παρθένο Μαρία αλλά και χρησιμοποιώντας τον προσδιορισμό Σαϊντά που σημαίνει ‘Κυρία’.

Η Παναγία κατέχει ιδιαίτερη θέση στην χριστιανική διδασκαλία και πίστη. Οι αναφορές στο πρόσωπο της Παναγίας από την Καινή Διαθήκη ξεκινούν με τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου, δηλαδή την εμφάνιση στη Μαρία του Αρχαγγέλου Γαβριήλ και την μεταφορά της χαρμόσυνης είδησης ότι είναι η εκλεκτή για να φέρει στον κόσμο τον Υιό του Θεού, τον Ιησού Χριστό. Οι αναφορές συνεχίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της περιγραφής της ζωής του Χριστού, από την Γέννηση μέχρι τη Σταύρωσή Του. Εκτός της Αγίας Γραφής, παλαιότερα κείμενα αναφέρουν ότι η Μαρία ήταν κόρη της Άννας και του Ιωακείμ, ενώ άλλα απόκρυφα κείμενα αναφέρονται στα Εισόδια, στην Κοίμηση αλλά και στην Ανάληψή της στους Ουρανούς.

Επικλήσεις

Στον Ελληνικό λαό η επίκληση της Παναγίας είναι η περισσότερο καθιερωμένη για τη Θεοτόκο Μαρία ή Αγία Μαρία, για τους Δυτικούς, που τις περισσότερες φορές ακολουθείται από προσωνύμιο π.χ. η κεχαριτωμένη, Βασίλισσα του κόσμου, ή Παντάνασσα, κ.ά. Τα προσωνύμια αυτά προέρχονται από διάφορους λόγους και αιτίες π.χ. τρόπου αγιογραφίας, ή παράστασης, (βρεφοκρατούσα, γλυκοφιλούσα, θρηνούσα κ.λπ.), ή υπό τη θεολογική ιδιότητα (Ελεούσα, Κυρά, Μεγαλόχαρη, κ.λπ.), ή από την παλαιότητα του εικονισμού της (Μαυριώτισσα, Γερόντισσα, κ.λπ.), ή από τον τρόπο εύρεσης της εικόνας της (Θεο-

σκέπαστης, Σηλαιώτισσας, Πλατανιώτισσας, Πορταΐτισσας, Μυρτιδιώτισσας, Φανερωμένης, Φιδού κ.ά.), καθώς επίσης και από τον τόπο προέλευσης της εικόνας π.χ. Αθηνιώτισσα, Αργοκοιλιώτισσα (Νάξου), Βατοπεδινή, Πολίτισσα, Ψαριανή κ.ά., ή ακόμη και από ιδιάζοντα γνωρίσματά της π.χ. Λογγοβάρδα, Παλατιανή, Ολυμπιώτισσα κ.λπ. Επίσης προσωνύμια απαντώνται και από τον κτήτορα του αφιερωμένου ναού (π.χ. Καλλιγού, Λυκοδήμου κ.λπ.). Τέλος απαντώνται προσωνύμια που δίνονται ανάλογα της εποχής και των

εργασιών που συμπίπτει η εορτή της π.χ. Φλεβαριανή, Μεσοποριτίσση, Ακαθή (=εκ του Ακάθιστου ύμνου) κ.λπ.

Πολλές δε Μονές, χωριά, χερσόνησοι και νησίδες των χριστιανικών χωρών φέρουν το αυτό όνομα.

* Αγιογραφία

Στην χριστιανική εκκλησιαστική τέχνη και ειδικότερα στην αγιογραφία έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερος κύκλος αγιογράφησης εικόνων της Παναγίας από τις οποίες οι πλέον καθιερωμένοι τύποι είναι η Πλατυτέρα των ουρανών, η Μήτηρ Κυρίου (ΜΡ - Κου), η Πλατυτέρα του Πάθους, η Κεχαριτωμένη και της Βρεφοκρατούσας. Ειδικότερα οι αγιογραφίες αυτές γίνονται σε συγκεκριμένους χώρους των ιερών ναών.

Λαογραφία

Η Παναγία είναι το περισσότερο από κάθε άλλο ιερό πρόσωπο που τιμά ο ελληνικός λαός όπως αποδεικνύεται τόσο στις εκφράσεις επίκλησης όπως “Παναγία μου, Παναγία μου” ή “Παναγία μου πρόφθασε..” κ.λπ. όσο και από τη πλούσια υμνολογία καθώς και από το πλήθος των ναών που είναι αφιερωμένοι σ’ Εκείνη, όπου σύμφωνα με τη χριστιανική παράδοση παρακαλεί συνέχεια τον Ιησού για τη σωτηρία του κόσμου. Ιδιαίτερα σ’ ελληνικά νησιά όπου βρίσκονται θαυματοργές εικόνες της αποτελούν σήμερα πανελλήνια προσκυνήματα όπως η Παναγία της Τήνου, η Παναγία η Εκατονταπυλιανή στη Πάρο, η Παναγία η Αργοκοιλιώτισσα και Παναγία η Δροσιανή στη Νάξο, Παναγία

α Ψαριανή στα Ψαρά κ.ά.

Εορτολόγιο

Όλες οι εορτές προς τιμή της Παναγίας χαρακτηρίζονται “Θεομητορικές εορτές”. Κυριότερη θέση κατέχει η Κοίμηση της Θεοτόκου στις 15 Αυγούστου που κατέχει ιδιαίτερη θέση στο λαϊκό καλαντάρι με νηστεία και τις “παρακλήσεις” που προηγούνται, όπου σε πολλά νησιά στολίζουν και τον επιτάφιο της. Σημαντική ακόμη εορτή είναι και τα Εισόδια της Θεοτόκου στις 21 Νοεμβρίου που λέγεται και “ημέρα της Παναγίας της Αρχειποριτίσσης” ή “Παναγίας της Μεσοποριτίσσης” ή και της “Ξεσοποριτίσσης” ταυτιζόμενη με τις γεωργικές εργασίες, ή ακόμα και “Πολυποριτίσσης” επειδή την ημέρα αυτή συνηθίζεται στα νησιά να βράζουν πολυσπόρια, τη λεγόμενη “μαεργιά”. Επίσης ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου στις 25 Μαρτίου, που συνδυάστηκε με τον Ευαγγελισμό της ελληνικής εθνικής παλιγγενεσίας και που καθιερώθηκε πρώτη εθνική εορτή από τον Βασιλέα Όθωνα. Τέλος ιδιαίτερη θέση κατέχουν οι λεγόμενοι “χαρετισμοί” προς την Παναγία που προηγούνται της εορτής του “Θείου Πάθους”. Σημειώνεται επίσης και μια ιδιαίτερη τελετουργία που συνηθίζεται στις Ιερές Μονές, η Ύψωση της Παναγίας.

